

## *Herpestes javanicus*

**Synonyma:** *Herpestes auropunctatus*

**České jméno:** promyka malá, promyka zlatá

**Anglické jméno:** Small Indian (Asian) mongoose

**Čeleď:** *Herpestidae*



Obr. 1 Promyka malá. Foto: Wibowo Djatmiko

**Původ:** Asie – od Iráku a Íránu, přes Afghánistán, Pákistán, Indii, Myanmar po země jihovýchodní Asie.

**Sekundární rozšíření:** Vysazena koncem 19. století na Mauritius, Fidži, Havajské souostroví, řadu ostrovů v Karibiku. Roku 1910 vysazena na ostrov Mljet v Chorvatsku a v následujících desetiletích i na další ostrovy (Hvar, Korčula, Čiovo) a také poloostrov Pelješac v jižním Chorvatsku – odtud se v posledních letech šíří do okolí – zaznamenána v Bosně, Černé Hoře, blíží se i k hranicím s Albánií.



● Plošné rozšíření ● Lokální rozšíření ● Přítomen (bez bližších inf.) ● Ojedinelý výskyt

Obr. 2 Promyka malá v Evropě ([www.cabi.org](http://www.cabi.org))

**Rozšíření v ČR:** Není zaznamenána ve volné přírodě. V roce 2015 nebyla chována v žádné zoologické zahradě, ale privátní chov nelze vyloučit.

**Cesty zavlečení:** Introdukována, aby hubila krysy (ostrovy v Karibiku, Tichomoří). Na chorvatské ostrovy vysazena, aby snižovala stavy jedovaté zmije růžkaté (*Vipera ammodytes*).

**Popis:** Štíhlé tělo, 25 – 40 cm, s ocasem 54 – 67 cm, samice bývá o něco menší. Krátké končetiny s pěti prsty a nezatažitelnými drápkami. Čenich je protáhlý. Krátké kulaté uši jen lehce vystupující nad srst. Huňatý ocas, na bázi rozšířený, je minimálně ze dvou třetin dlouhý jako tělo. Barva srsti v různých odstínech hnědé s občasnými zlatavými skvrnkami, spodek těla je světlejší. Barva srsti se též lehce sezónně mění. Promyka má krémově hnědé oči, v mládí modrozelené.



Obr. 3

Jde o denní šelmu, která si ve své potravě příliš nevybírá. Loví drobné obratlovce i bezobratlé, nepohrdne ani rostlinnou složkou. Samice mívá jednou až dvakrát do roka cca tři mláďata. V přírodě se tyto šelmy žijí 3 – 4 roky.

**Rizika:** Největší destrukci původní fauny způsobila při nešťastném vysazení na některé malé ostrovy v Tichomoří – místo krysy na třtinových plantážích hubila autochtonní druhy (zejména drobné plazy a na zemi hnízdící ptáky). Díky tomu byla IUCN zařazena mezi 100 nejrizikovějších invazních druhů světa. Přenašeč vztekliny a leptospirózy (na karibských ostrovech).

**Možnosti záměny:** Vzhledově nejbližší jsou naše lasicovité šelmy. Mají však jiný tvar a zbarvení těla, zejména výraznější a špičatější uši, ocas se od báze ke špičce nezužuje (s výjimkou vydry). Kuny mají bílou/žlutou náprsenku, kolčava i hranostaj mají spodní stranu těla bílou od čenichu po ocas. Ocas kun je sice relativně mohutný, nezužuje se však od báze po špičku. Hranostaj a především kolčava jsou menší a ocas mají drobnější. Tchoř tmavý i t. stepní mají typickou kresbu na obličejí. Vydra říční je výrazně větší (délka těla 55 – 80 cm), spodek těla je světlý a je vázána na vodní prostředí, na nohou má plovací blány. Z nepůvodních druhů lze u nás narazit na norka amerického, který je o něco tmavší a má bílou bradu. Také ocas není tak hustě osrstěný.



*Obr. 4 Kuna skalní. Foto: Franco Atirador*



*Obr. 5 Kuna lesní. Foto: Dani Kropivnik*



*Obr. 6 Hranostaj. Foto: James Lindsey*



*Obr. 7 Kolčava. Foto: Medien-GbR*



*Obr. 8 Vydra říční. Foto: Factumquintus*



*Obr. 9 Norek americký. Foto: Pdreijnders*



*Obr. 10 Tchoř tmavý. Foto: Peter Trimming*

**Likvidace:** Nejvíce se osvědčil odchyt do živolovných pastí (více *Barun A. et al. 2011b*), další možností je odstřel. Použití otrávených návnad se jeví jako nevhodné vzhledem k neselektivnímu účinku této metody a velkému riziku poškození původních druhů včetně např. vydry říční (zvláště chráněný druh).

### **Zdroje:**

Barun A. et al. 2011a). Impact of the introduced small Indian mongoose (*Herpestes auropunctatus*) on abundance and activity time of the introduced ship rat (*Rattus rattus*) and the small mammal community on Adriatic islands, Croatia. *NeoBiota* 11: 51 – 61.

Barun A. et al. 2011b). A review of small Indian mongoose management and eradications on islands, In: Veitch, C. R.; Clout, M. N. and Towns, D. R. (eds.). 2011. *Island invasives: eradication and management*. IUCN, Gland, Switzerland.: 17 – 25. Dostupné na:

[http://www.issg.org/pdf/publications/island\\_invasives/pdfhqprint/1barun.pdf](http://www.issg.org/pdf/publications/island_invasives/pdfhqprint/1barun.pdf)

Hofrichterová A., Zeman P. a kol. (2016): Ročenka Unie českých a slovenských zoologických zahrad 2015. Zoo Praha, Praha, 406 pp.

<http://www.cabi.org/isc/datasheet/80508>

Obr. 1: Wibowo Djatmiko: Javan mongoose, *Herpestes j. javanicus*; from Bogor West Java, Indonesia. [30.8.2016] Dostupné na: [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Herpe\\_jav\\_110724-16129\\_tdp.JPG](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Herpe_jav_110724-16129_tdp.JPG)

Obr. 3: Chung Bill Bill: A small asian mongoose [30.8.2016] Dostupné na: [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Small\\_asian\\_mongoose.jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Small_asian_mongoose.jpg)

Obr. 4: Franco Atirador: Mounted Beech Marten [30.8.2016] Dostupné na: [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Beech\\_Marten.jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Beech_Marten.jpg)

Obr. 5: Dani Kropivnik: Kuna zlatica (*Martes martes*) [30.8.2016] Dostupné na: [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Martes\\_martes\\_crop.jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Martes_martes_crop.jpg)

Obr. 6: James Lindsey: *Mustela erminea* from Commanster, Belgian High Ardennes [30.8.2016] Dostupné na: <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Mustela.erminea.jpg>

Obr. 7: Medien-GbR: Least weasel (*Mustela nivalis*) [30.8.2016] Dostupné na: <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Mauswiesel.jpg>

Obr. 8: Factumquintus: Fischotter (*Lutra lutra*) [30.8.2016] Dostupné na: [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Fischotter\\_Lutra\\_lutra1.jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Fischotter_Lutra_lutra1.jpg)

Obr. 9: Pdreijnders: American Mink [30.8.2016] Dostupné na: [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:American\\_Mink.jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:American_Mink.jpg)

Obr. 10: Peter Trimming: Polecats at the British Wildlife Centre, Newchapel, Surrey [30.8.2016] Dostupné na: [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Polecat\\_pair\\_geograph.co.uk\\_2009035.jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Polecat_pair_geograph.co.uk_2009035.jpg)

**Autor:** Tomáš Görner, AOPK ČR ([tomas.gorner@nature.cz](mailto:tomas.gorner@nature.cz))

**Vytvořeno:** 30. 8. 2016